

Förslag till Myndigheten för civilt försvars föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap

Remiss från Remiss från Myndigheten för civilt försvar
Remisstid den 15 maj 2026

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med Stockholms stads yttrande, bilaga 1 till promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Myndigheten för civilt försvar (MCF) har remitterat *Förslag på ny föreskrift och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Föreskriften ska reglera länsstyrelsens inriktning och kommuners planering i förhållanden som rör utrymning och inkvartering i höjd beredskap. Syftet med föreskriften är ytterst att skapa likvärdighet nationellt i planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Detta förväntas underlätta samverkan mellan de aktörer som har beroendeförhållanden i planläggningen, samt samverkan med statliga myndigheter som berörs av planläggningen regionalt och lokalt.

Föreskriften ges ut med anledning av reviderad lag och förordning om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

Föreskriften avses träda i kraft den 1 juni 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret bedömer att föreskriften i sin nuvarande utformning inte kan anses stödja en likvärdig planläggning för utrymning och inkvartering annat än att den ansätter tidsramar för påbörjande och genomförande av utrymning.

Stadsledningskontoret avstyrker att föreskriften antas i nuvarande form och förordar att MCF utifrån en fördjupad konsekvensanalys tar fram en föreskrift som bättre stödjer likformig planläggning och genomförande av utrymning och inkvartering i höjd beredskap.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är rimligt att kommunerna har ett omfattande ansvar för både planering och genomförande av utrymning och inkvartering vid höjd beredskap. Uppgiften är dock mycket komplex och kräver en organisation som överstiger stadens ordinarie resurser. Staten behöver därför ta fram förslag på hur Stockholms stad ska tillföras nödvändiga resurser för att klara en så omfattande uppgift som att planlägga och genomföra utrymning.

Allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap får inte heller ersätta ansvaret för myndigheter att säkerställa de förutsättningar som minskar behovet av utrymning och inkvartering. I detta avseende finns det många delar där staten behöver utveckla arbetet. Att staten sänker ambitionerna för skyddsrumbeståndet i Stockholm samt inte tillräckligt prioriterar infrastruktursatsningar som ökar resiliensen i regionen bidrar inte till att bygga samhället starkt i händelse av kris. Avsaknad av dessa insatser kan inte ersättas av planläggning för utrymning och inkvartering.

Stockholms stad motsätter sig att föreskriften antas i sin nuvarande utformning och anser dels att det, tills ovanstående är åtgärdat, bör finnas en möjlighet för MCF att besluta om partiell utrymning för områden där tillgången till skyddsrumspplatser understiger behovet och dels att MCF, med stöd av en fördjupad konsekvensanalys, bör ta fram ett reviderat förslag som bättre möjliggör en enhetlig planering och ett effektivt genomförande av utrymning och inkvartering vid höjd beredskap.

I övrigt hänvisar jag till Stockholms stads yttrande.

Stockholm den 6 maj 2026

Karin Wanngård

Bilagor

1. Stockholms stads yttrande, dnr KS 2026/408-4.1
2. Remiss Förslag till Myndigheten för civilt försvars föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap, dnr KS 2026/408-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Myndigheten för civilt försvar (MCF) har remitterat *Förslag på ny föreskrift och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap* till band annat Stockholms stad för yttrande.

Föreskriften ska reglera länsstyrelsens inriktning och kommuners planering i förhållanden som rör utrymning och inkvartering i höjd beredskap. Syftet med föreskriften är ytterst att skapa likvärdighet nationellt i planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Detta förväntas underlätta samverkan mellan de aktörer som har beroendeförhållanden i planläggningen, samt samverkan med statliga myndigheter som berörs av planläggningen regionalt och lokalt.

Föreskriften ges ut med anledning av reviderad lag och förordning om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

Föreskriften avses träda i kraft den 1 juni 2026.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning av synpunkter

Stadsledningskontoret anser att det är rimligt att kommuner får ett stort ansvar både för att planera och verkställa utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Stadsledningskontoret konstaterar dock att det är en komplex uppgift som förutsätter en omfattande organisation som inte ryms inom stadens ordinarie resurser. Stadsledningskontoret anser därför att det är nödvändigt att nationell nivå bereder förslag till hur Stockholms stad tillförs de resurser som krävs för att genomföra en så omfattande uppgift som att planlägga och genomföra utrymning av Sveriges huvudstad. Stadsledningskontoret förordar att organisationen bemannas genom civilplikt.

Stadsledningskontoret anser att MCF inte i tillräckligt stor utsträckning har beaktat den påverkan som ett utrymningsbeslut har på stadens och andra aktörers förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet av vikt för det civila försvaret.

Stadsledningskontoret anser att det bör finnas en möjlighet för MCF att besluta om partiell utrymning för områden där tillgången till skyddsrumspplatser understiger behovet.

Stadsledningskontoret anser att det är nödvändigt att nationell nivå återkommer med nivåer för ersättning till berörda kommuner senast i samband med MCF beslutar om att ett område ska planläggas för utrymning eller inkvartering.

Stadsledningskontoret bedömer att föreskriften i sin nuvarande utformning inte kan anses stödja en likvärdig planläggning för utrymning och inkvartering annat än att den ansätter tidsramar för påbörjande och genomförande av utrymning.

Stadsledningskontoret avstyrker att föreskriften antas i nuvarande form och förordar att MCF utifrån en fördjupad konsekvensanalys tar fram en föreskrift som bättre stödjer likformig planläggning och genomförande av utrymning och inkvartering i höjd beredskap.

Ställningstaganden

2 Utgångspunkter för planering

MCF föreslår att det ska finnas två nivåer av planering. Grundläggande; ska kunna verkställas inom 14 dagar och utökad; ska kunna verkställas inom 3 dagar.

Stadsledningskontoret ställer sig frågande till vilken analys som ligger bakom de ansatta tidsramarna eftersom det inte går att härleda dessa ur förarbetena till förändringarna i lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. i höjd beredskap eller i den konsekvensanalys som bifogats denna föreskrift.

I förslaget finns ingen planeringsnivå som möjliggör att staden planerar för en partiell utrymning av ett område där det antingen råder brist på skyddsrumspplatser eller där invånarna kan antas ha svårt att själva ta sig till ett skyddsrum, exempelvis vid ett större äldreboende. En partiell utrymning skulle medge att övriga invånare kan stanna kvar i sina hem med tillräcklig tillgång till skydd. Ett partiellt utrymningsbeslut skulle även ge den övriga samhällsviktiga verksamheten bättre förutsättningar då det kan antas minska det personalbortfall som ett utrymningsbeslut annars kan orsaka. MCF har inte i tillräckligt stor utsträckning beaktat den påverkan som ett utrymningsbeslut har på stadens och andra aktörers förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet av vikt för det civila försvaret.

Stadsledningskontoret anser att de föreslagna planeringsnivåerna bör kompletteras med en möjlighet att besluta om partiell utrymning för sådana områden där antalet skyddsrumspplatser understiger behovet.

§3 Länsstyrelsens inriktning

I denna paragraf listas både sådant som ligger till grund för att ett område bör planläggas för utrymning och sådant som ska beaktas i planläggningen.

Stadsledningskontoret anser att det är olyckligt att ange förhållanden som kan föranleda behov av planläggning för utrymning (säkerhetspolitiskt läge, Försvarsmaktens behov, andra skyddsåtgärder) och dels sådant som behöver beaktas i planläggningen (tillgång till transporter och infrastruktur) i samma paragraf.

Stadsledningskontoret föreslår därför att det uttrycks i två separata paragrafer.

Ett beslut om utrymning av ett område får inte bara konsekvenser för den samhällsviktiga verksamheten som bedrivs i området utan kan genom exempelvis personalbortfall påverka samhällsviktig verksamhet i andra områden. *Stadsledningskontoret anser att föreskriften tydligare ska ge länsstyrelsen ansvar att beakta utrymningens konsekvenser för samhällsviktig verksamhet av vikt för det civila försvaret*

Samverkan

I allmänna råd rörande samverkan uttrycks att samverkan ska ske med ett stort antal statliga myndigheter både i framtagande av inriktning och planering. Stadsledningskontoret anser att det är ett alltför omfattande arbete om enskilda kommuner ska samordna den nödvändiga samverkan. *Stadsledningskontoret föreslår därför att Länsstyrelsen ska ansvara för att nödvändig samverkan med myndigheter kommer till stånd.*

§8 Kommuners planering

Kraven på kommunernas planering är omfattande och detaljerade och ställer bland annat krav på att kommunen ska ha en bemannad organisation för att genomföra utrymning. Stadsledningskontoret anser att det är rimligt att planeringsansvaret tillförs kommunerna men anser att det finns stora utmaningar för en kommun av Stockholms stads storlek att utföra uppgiften.

Stockholm är Sveriges huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum. Staden har en stor befolkning och hög befolkningstäthet över nästan hela det geografiska området. Därtill finns många byggnader med stort symbolvärde, inte bara för stockholmarna utan för Sveriges hela befolkning. Detta gör att stadsledningskontoret bedömer att det inom Stockholms stads geografiska område kommer att finnas ett unikt stort antal områden som behöver planläggas för utrymning och därmed också kan omfattas av beslut om utrymning i höjd beredskap.

Enligt Stadsledningskontorets bedömning krävs det en väl utbildad och övad organisation även för en begränsad utrymning av Stockholms stad. I höjd beredskap antas staden ha ett ökat personalbehov för att bedriva sin samhällsviktiga verksamhet och eventuellt tillkommande uppgifter enligt de sk fullmaktslagarna. Stadsledningskontoret konstaterar att staden inte har tillräckligt antal anställda för att bemanna en organisation för utrymning och inkvartering med endast anställd personal. Stadsledningskontoret har utrett frågan om kommuners möjlighet att teckna avtal med frivilliga försvarsorganisationer för den här typen av uppgifter och konstaterat att kommuner inte omfattas av förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och bedömt att det därmed saknas arbetsrättsliga förutsättningar för staden att teckna sådana avtal. Det är en fråga som inte adresserats på ett tillfredställande vis i konsekvensanalysen till denna föreskrift eller i den lagrådsremiss av förändring i lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap. *Stadsledningskontoret anser att det är nödvändigt att nationell nivå bereder ett förslag till hur dessa personalresurser ska kunna tillföras större*

kommuner såsom Stockholms stad så att staden kan lösa de uppgifter som denna föreskrift ålägger den. Stadsledningskontoret förordar att organisationen för utrymning ska bemannas genom civilplikt.

Förslaget till föreskrift anger inte vilken aktör som ytterst bär ansvaret för att ordna transporter för utrymmande som inte kan ordna egen resa. *Stadsledningskontoret anser att detta måste framgå tydligare i föreskriften och vill samtidigt påminna om att kommuner inte har möjlighet att göra uttag av fordon enligt förfogandelagstiftningen.*

I de förslag till förändringar i lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m i höjd beredskap som behandlas av lagrådet framgår det att regioner ska bidra till kommuners planering för utrymning och inkvartering. Detta krav återfinns endast i form av allmänna råd i den remitterade föreskriften *vilket stadsledningskontoret finner otillräckligt och förordar att föreskriften kompletteras med regionens ansvar.*

Övergripande synpunkter

Enligt remissens konsekvensanalys ska denna föreskrift syfta till att skapa en likvärdig nationell planläggning för utrymning och inkvartering bland annat för att underlätta för Forsvarsmakten.

Stadsledningskontoret bedömer att föreskriften i sin nuvarande utformning inte kan anses stödja en likvärdig planläggning för utrymning och inkvartering annat än att den ansätter tidsramar för påbörjande och genomförande av utrymning. *Stadsledningskontoret avstyrker att föreskriften antas i nuvarande form och förordar att MCF utifrån en fördjupad konsekvensanalys arbetar fram en föreskrift som bättre stödjer kommunernas möjlighet att planlägga och genomföra utrymning och inkvartering i höjd beredskap.*

I konsekvensbedömningen hänvisar MCF alla kostnader för kommunen till lagen och uttrycker att denna föreskrift endast förtydligar lagens krav och att den därmed inte innebär ökade kostnader för kommuner och andra berörda aktörer.

Stadsledningskontoret delar inte MCF:s uppfattning utan anser att det är först med denna föreskrift som det framträder vilken detaljeringsgrad som planläggningen ska omfatta och att tidsramarna för verkställighet som anges i föreskriften är kostnadsdrivande. *Stadsledningskontoret anser att det är nödvändigt att nationell nivå återkommer med nivåer för ersättning till berörda kommuner, senast i samband med MCF beslutar om att ett område ska planläggas för utrymning eller inkvartering.*